ह्निल्या: : नेपाल सम्बत् ११४४ थिंला २३ ।

मिलाल्या: : नेपाल सम्बत् ११४४ कछलागा: त्रयोदशी ।

यौ यिग ल्या: :- था.यि.१२/११४४ ।

यौ ल्या: :- १ ।

सु सुक्क लिसं स्नायु दु न उक्कयाग ।

<u>नेवा:ग दथूइ जुगिग्य् थाय्वाय्या थाकूयक्व:या खँय् धाखँयी ।</u>

हलिं नेवा: दबू, विश्व नेवा: संगठन (World Newah Organization) नेपा: दय्या नेपाल मण्डल वँव्वया भूमि न जा: हलिं ऋद्ध थ्याना न्वंयिं नेवा:गय्गू १५ गा दसय् थ्या:गू छगा दय्संदय् खल:पूच: ख: ।

छुं ई थन जिमिसं वूखँ, मियूच: स्नानाजा: (सामाजिक सञ्जाल) लिसं थीथी थासं नेवा:ग

मिति : नेपाल संवत् ११४४ थिंला २३ ।

तिथि : नेपाल संवत् ११४४ कछलागा: त्रयोदशी ।

च.नं. :- प्रे.वि.१२/११४४ ।

प.सं. :- ७ ।

जो जसलाई सम्बन्धित छ ।

<u>नेवा: जाति अन्तर्गतका जुगि जात समुदायको आवसीय समस्या सम्बन्धी वक्तव्य पत्र ।</u>

हलिं नेवा: दबू, विश्व नेवा: संगठन (World Newah Organization) नेपालको नेपाल मण्डलका आदिवासी र हाल विश्वमा छरेर बसेका नेवा:हरूको १५ देशहरूमा फैलिएको एक अन्तर्राष्ट्रिय संगठन हो ।

विगत केही समय यता हामीलाई समाचार, समाजिक सञ्जाल लगायत विभिन्न माध्यमहरूबाट नेवा: जाति

Mobile/ Viber/ Whatsapp: +44-787473945 (UK) | Address: 32 Friars Close, London E4 6UX
E-mail: info@worldnewah.org | Web: www.worldnewah.org | Facebook: www.facebook.com/worldnewah

दथुइ जुगितय्गु छेँखावासय् देय्‌ल्हामा (राज्य) याखं ल्हाः तःगु खँ सिइका दत । थुगु खँय् जिमिगु तःब्वकं ध्याउना ब्वसाःगु दु धाःसा थुगु धाखँयो याखं स्वापू दुपिं लिसं सकसियागु ध्याउना ब्वसालगु मनं तुन ।

नेवाःत धइपिं नेपाःया छगू भूमिपुचः खः । झीगु मूलागायात नेपाल मण्डल धकाः धाइ, गु (थौंकन्हय्‌या वाःमति प्रदेय् (बागमती प्रदेश) या दथुइय् लाःगु नेपाः गाःया छ्वाःखनिंया थीथी लागात दुथ्याःगु छगू वँब्व खः । थुगु वँब्वय् इतिहासय् थायं झगु ५० ता सिबे मयाक्क थाःगाः दु । थुगु थाःगाःया देनायरुः, तजिलजि, मिपुचः लिसं थीथी लिधंसाय् बिस्कंया क्कासिइका दु ।

अथेंतुं नेवाःत दथुइ थीथी जात पुचःया मनूत दु । नेवाःत दथुइ थुगु पुचःयात जाति धकाः नाला तःगु दु धाःसा नेपाः देय्‌यात रु स्वयगु खः सा नेवाः जाति दुनेया कचा-जाति कथं नाला जिउ । नेवाःत दथुइ दुगु थीथी जातजाति दथुइ मूकथं

अन्तर्गत पर्ने जुगि जातिको घर आवासमा राज्यबाट भएको हस्तक्षेपका बारेमा जानकारी प्राप्त हुन आएको छ । यस विषयमा हाम्रो गम्भीर ध्यानाकर्षण भएको छ भने यस वक्तव्य मार्फत् सम्बन्धित निकाय लगायत सबैको ध्यानाकृष्ट गराउन चाहन्छौं ।

नेवाः जाति नेपालको एक मूलवासी / आदिवासी समुदाय हो । हाम्रो मूलथलो / थातथलोलाई नेपाल मण्डल भनिन्छ, जुन हालको बागमती प्रदेशको मध्यभाग नेपाः उपत्यका (काठमाडौं उपत्यका) लगायत त्यसको सेरोफेरोका क्षेत्रहरू पर्दछन् । यस क्षेत्रमा ऐतिहासिक कालखण्डमै स्थापित भएका ५० भन्दा बढी नेवाः बस्तीहरू छन् । यी बस्तीहरू संरचनात्मक, सांस्कृतिक, सामाजिक लगायत विभिन्न आधारमा पृथक छन् ।

त्यसै गरी नेवाः जातिमा विभिन्न जात समुदायका मानिसहरू छन् । नेवाः समाज भित्र यिनलाई आ-आफैमा जातिको रूपमा मान्ने गरिन्छ भने नेपालको परिवेशमा नेवाः जाति भित्रका उप-जाति मान्न सकिन्छ । नेवाः जाति भित्र भएका विभिन्न जातजाति

Mobile/ Viber/ Whatsapp: +44-787473945 (UK) | Address: 32 Friars Close, London E4 6UX
E-mail: info@worldnewah.org | Web: www.worldnewah.org | Facebook: www.facebook.com/worldnewah

कपाली, दर्शनधारी, कुस्ले थें जाःगु लितनां छ्यलिइपिंत जुगि धकाः धाइ ।

मध्ये मुख्य गरी कपाली, दर्शनधारी, कुश्ले जस्ता थर प्रयोग गर्ने जातिलाई जुगि जाति भनिन्छ ।

नेवाः मिपूवलय् दया वया च्वंगु जात ब्वसाः, थजाः-क्वजाः धाइगु याःसां न थिइ त्यः मत्यःया धापूलिं ब्वयलाःपिं जाति दथुइ जुगि नं छगू खः ।

नेवाः समाजमा रहिआएको जात व्यवस्था, जातिय विभेद तथा छुवाछुतबाट उत्पीडित जातिहरू मध्ये जुगि जाति पनि एक हो ।

नेवाः थाःगाः न मिपूवःया दनायच्वलय् जुगित धइपिं इतिहासं निसें सतःछेँय् च्वना वयाच्वंपिं खः । नेवाः मिपूवलय् याइगु सिइया (सुं नं मनू सिइ धुंकाः याइगु लितिथिति) नापं यनमयना न लितिथितिया ज्याख्यला दुगु जुयाः थकालँ, च्वयाः न द्यगः लिकसं सतःछेँ च्वनीगु इतिहासया नीखँ (तथ्य) दु । थुकथं नेवाः मिपूवःया लितिथितिं विनाःगु थिति (कानून) याखं जुगितय्त सतःछेँय् च्वनेगु नां (हक) बियाःगु दु ।

नेवाः बस्ती तथा समाजको बनोटमा जुगि जातिका मानिसहरू ऐतिहासिक कालखण्ड देखि सतःछें अर्थात् सत्तलघरमा बसोबास गर्दै आइरहेका छन् । नेवाः समाजको मृत्यु संस्कारसँग सम्बन्धित विभिन्न परम्परागत तथा प्रथाजन्य भूमिका रहेको हुनाले यस जुगि जातिका मानिसहरू चारदोबाटो, दोबाटो तथा मन्दिर देवालय नजीरको सतःछें अर्थात् सत्तलघरमा बसोबास गर्ने ऐतिहासिक तथ्य रहेको छ । यसरी नेवाः समाजको प्रथाजन्य कानून (Customary law) ले उक्त जुगि जातिलाई सतःछें अर्थात् सत्तलघरमा बसोबासको हक दिलाएको छ ।

थौंकन्हय् धाःसा सनखानं सतःछेँयात रूलवा धकाः दूतिनगु ज्या जुगुलिं मंकाः सर्वय्

यद्यपि वर्तमान परिपेक्ष्यमा यस्ता सतःछें अर्थात् सत्तलघरलाई सरकारले पाटीपौवाका रूपमा दर्ता गर्ने

(सार्वजनिक सम्पत्ति) या थिति चाकलय् लाः वंगु जुयाः न्हापां निसें उगु थासय् च्वना वयाच्वंपिं जुगिपिनिगु नां (हक) चकूना ब्वःगु खनेदु। विशेष प्रकृतिया दबाखा (संरचना) याखं जायाच्वंगु नेवाः थाःगालय् दुगु फलचा व सतःछँ छगू वा छगाजि हे मखु धकाःगु de facto नीखँ (तथ्य) खः।

गरेको भएकाले यस्ता संरचनाहरू सार्वजनिक सम्पत्तिको कानूनी दायरामा पर्न गएको र फलतः परापूर्व कालदेखि त्यस्ता संरचनाहरूमा बसोबास गर्दै आइरहेका जुगि जातिको हक निम्ट्याउन्न पारेको गम्भीर अवस्था देखिन्छ । विशिष्ट तथा पृथक प्रकृतिका संरचनाहरूले भरीपूर्ण ऐतिहासिक नेवाः बस्तीहरूमा पाइने फलचा अर्थात् पाटी तथा सतःछैं अर्थात् सत्तलघर एकै किसिमको संरचना होइन भन्ने de facto यथार्थ हो ।

सरकार पाखें थ्व निगाजि दबाखा याःगु खँ मथूयाः थुमिगु ज्वःलाः स्वःया लिधंसाय् छगाजि हे कथं फल्चा धकाः ल्याः खायगु यानाच्वन। अथेतुं लिपिथितिं चिनाःगु थितिं (कानून) बियाःगु नां (हक) थौंकन्हय्या इलय् थितिं चिनाःगु नां (हक) ज्वःमरूयाः जुगिपिनिगु च्वय्वाय् लाकाः ल्हमिं छ्वःखावाय् मदुपिं (सुकुमवासी) थें जाःगु जिउगाः हनमाःगु व न्हापां निसें च्वना वयाच्वंगु छँ व त्वाःल्वालं ह्वायगु लिसं ममगु कथं नेवाः जातिया ग्वाःयमजिउगु अङ्ग कथं दयाः वयाच्वंपिं

सरकारी पक्षबाट यी दुई प्रकृतिका संरचनाहरूको पृथकता नबुझी यिनमा देखिएको समरूपताको आधारमा एउटै किसिमले पाटीपौवामा गणना गरेको पाइन्छ । त्यसै गरी प्रथाजन्य कानूनले दिएको अधिकारले वर्तमान परिपेक्ष्यमा कानूनी अधिकारको रूप पाउन नसक्दा यस जुगि जातिका मानिसहरूको बसोबास खोसिएर सुकुमबासी सरहको जीवन व्यतित गर्नुपर्ने, परापूर्वकाल देखि बसिआएको घर तथा टोलसमाजबाट विच्छेद हुने लगायत नेवाः जातिको अभिन्न अङ्गका रूपमा रहिआएका जुगि जातिको पलायनले सम्पूर्ण नेवाः समाज नै अङ्गभङ्ग हुन पुगेको

संयुक्त प्रेष

Mobile/ Viber/ Whatsapp: +44-787473945 (UK) | Address: 32 Friars Close, London E4 6UX
E-mail: info@worldnewah.org | Web: www.worldnewah.org | Facebook: www.facebook.com/worldnewah

जुगि थनाः स्वयं नेवाः मियूचः हे ग्याःगु दु धाःसा नेपाःयात हलिं न्ह्यःने म्हसिइकेगु निंतिं महत्वपूर्ण ज्याःगु ज्या यानाच्वंगु नेवाः मियूचः हे ग्याना वन धाःसा नेपाःया गर्व, सम्पदा व इतिहासय् ह्याकः लाइगु जुइ ।

थुगु हे लिच्वलय् नेपालं नालाःगु दय्संदय् सन्धि सम्झौता, मूमिया खँय् दय्संदय् थिति व नेपाःया थँथिति (संविधान) याखं ल्वाकाःगु मूनां (मू हक) यात स्वयाः जुगियागु थाय्वाय्या थाकुयच्चःयात गम्भीर व विचाःवहलं कयाः उगु जातिया मनंतुनाखँ व नां (हक) यात स्वच्छानाः ज्यियं नं दुथ्याइगु कथं ज्या मञ्जाकुस नजिउगु खँ स्वङ्‌ हे गथिंया सरकारया गम्भीर ध्याउना ब्वसाला च्वना ।

आयाः ल्याखय् नेवाःत दुगु लागा व आपलं नेवाःत हे लिसुनायः ज्याच्वंगु थाःगाः (स्थानीय) तगिमं तकं जुगियागु खँयात विसिकंगु खँ कथं उगु जातिया नां (हक) व उगु जातिया निंतिं

छ भने नेपाललाई विश्व सामू चिनाउन महत्वपूर्ण योगदान रहेको नेवाः समाज विक्षिप्त भएबाट नेपालकै राष्ट्रिय गौरव, सम्पदा तथा इतिहासमा आँच आउने अवस्था छ ।

यसै सन्दर्भमा नेपालले अनुमोदन गरेका अन्तर्राष्ट्रिय सन्धी सम्झौता, आदिवासी सम्बन्धीका अन्तर्राष्ट्रिय कानून एवं नेपालको संविधानले प्रत्याभूत गराएको मौलिक हक लगायतका प्रावधानहरूको रोहमा जुगि जातिको आवसीय अवस्था तथा समस्या गम्भीर एवं संवेदनशील रहनका साथै उक्त जातिको आकांक्षा तथा अधिकारलाई सम्बोधन हुने गरी सहभागितामूलक ढङ्गले कार्य अघि बढाउनुपर्ने अत्यावश्यतका प्रति तीनै तहका सरकारको गम्भीर ध्यानाकर्षण गर्दछौं ।

नेवाः समुदायको सघन उपस्थिति एवं बाहुल्यता भएको क्षेत्र एवं अधिकांश प्रतिनिधित्व नेवाः समुदायबाट भएका स्थानीय तहबाट समेत यस जुगि जातिको यथार्थलाई बुझी विशेष अवस्थाका रूपमा

ख्वालासाला व थकानाख्वा यायगु यलसा प्राविधिकताय् ग्वना: उगु जातिया वासं थनगु व उगु दबाखा (संरचना) थ:गु अधिनय् कया: उगु जातिया वां (हक) या खँय् छुं हे ना:चा: मयायगु यहलं जिमिगु नुग: मछिना च्वंगु दु । नेवा:तय्सं हे थ:गु मियूच:या थ्व खँ सिइमखु धाइगु धन्दुमां गय मछिं । अथे जुया: जुगितय्गु थायवायया वां (हक) ख्वालासाला याइम्ह कथं था:गा: तगिमं ज्वलना:या ताला कायमा: । अथेतुं दय् छ्रुम्ह च्याना च्वंयिं नेवा:त दथुइ ७१% नेवा:त च्वना च्वंगु वा:मति प्रदय् (वागमती प्रदेश) तगिंयात नं थ्व थाकुयछ: ज्यङ्गु लिच्वलय् विसिकंयागु ताला कुविया च्वंगु दु ।

उक्त जातिको हकहितको संरक्षण संवर्द्धन गर्नुको साटो प्राविधिकतामा अल्झेर उक्त जातिको बसोबास उठाउने तथा त्यस्ता संरचनाहरू आफ्नो अधीनमा लिई उक्त जातिको हक बारे कुनै व्यवस्था बन्दोबस्त नगर्ने प्रवृत्तिले हामीलाई दुःखित तुल्याएको छ । नेवाः जातिका मानिस स्वयंले आफ्नो समाजको सत्यतथ्य तथा यथार्थ नबुझेको भन्ने अनुमान गर्न सकिँदैन । तसर्थ जुगि जातिको आवसीय अधिकारको संवाहकका रूपमा यस्ता स्थानीय तहले नेतृत्वशाली भूमिका निर्वाह गर्नुपर्छ । त्यसै गरी देशभरी छरिएर बसेका नेवाःहरू मध्ये ७१% नेवाःहरूको बसोबास रहेको बागमती प्रदेश तहलाई पनि यो समस्याको समाधानका सन्दर्भमा विशेष अभिभारा रहेको छ ।

प्राविधिकताय् उगुथुगुं ख्वना: मूमियूच:यायिंत: थ:गु थूलखा निसं च्वना च्वंगु थासं चिइकगु ज्याय् जिमित गब्वकं चिउता: जुया च्वन । मनूतय्गु लहना ज्वा:गु इली निसं मदयक मगा:गु धका: नसा, लासा व तिसायात ल्वक विचा:सज्ञा:या धायू नालात:गु दय्कामा (नाख) नया:या गु नं तगिंया सनखानं

प्राविधिक असुविधा देखाएर आदिवासी समुदायका व्यक्तिहरूलाई आफ्नो पुख्यौंली थलोबाट हटाउने कार्य प्रति हामी गम्भीर रूपमा चिन्तित छौं । मानव सभ्यताकै आदिकाल देखि आधारभूत आवश्यकताका रूपमा मानिएको गाँस, बास र कपाँसलाई लोककल्याणकारी राज्यको अवधारणा अपनाएको

ज्याला कुमविइगु ज्या नेपाःया थौंथिति (संविधान) विरुद्धगु ज्या खः ।

थुगु हे खँसुइ यल लागा यल महानगरपालिकाया वडा १६ य् च्वनीम्ह रुक्शना कपालि (तःधीमैं जुगिनी) पाखें पिदंगु नेपाल सम्वत ११४३ यंला २४ खुन्हु पिकाःगु "नेवाःया दुने जुगिया थायबायया थाकुयङ्गः : छगू वःचाधंगु चकंपौ" जिमिसं न्वन खन । उगु चकंपौइ न्ह्याथनाःगु खँय् जिमिगु पूवंम दु धकाः धासें थुगु थाकुयङ्गः याङ्कगु लँय् वनेगु स्वापू दुथ्यें लिसं सकसियात इनाप याना च्वना ।

संयुक्त श्रेष्ठ
नायः
हलिं नेवाः दबू

नेपालका कुनै पनि तहको सरकारले दायित्वबहन नगर्ने अवस्था नेपालको संविधान प्रतिकूलको कार्य हो ।

यसै विषयवस्तुमा ललितपुर जिल्ला ललितपुर महानगरपालिका वडा नं १६ बस्ने रुक्शना कपाली (तःधीमैं जुगिनी) द्वारा मिति नेपाल संवत् ११४३ यंला २४ मा प्रकाशित "नेवाः अन्तर्गतको जुगि जात समुदायमा आवासको समस्या : एक संक्षिप्त श्वेतपत्र" हामीले प्राप्त गरेका छौं । उक्त दस्तावेजमा उठान गरिएका विषयवस्तु एवं अघि सारिएका मागदाबीहरू प्रति हाम्रो पूर्ण समर्थन व्यक्त गर्दै यस समस्याको समाधान तर्फको मार्ग अवलम्बन गर्न सम्बन्धित निकाय लगायत सम्पूर्णमा हामी अपील जारी गर्दछौं ।

संयुक्त श्रेष्ठ
अध्यक्ष
विश्व नेवाः संगठन

Mobile/ Viber/ Whatsapp: +44-787473945 (UK) | Address: 32 Friars Close, London E4 6UX
E-mail: info@worldnewah.org | Web: www.worldnewah.org | Facebook: www.facebook.com/worldnewah